

Skötselplan för naturreservatet Bräkentorp i Ljungby kommun

Innehållsförteckning

Beskrivningsdel	4
1. Syftet med reservatet	5
2. Uppgifter om området.....	6
3. Historisk markanvändning.....	7
4. Områdets bevarandevärden.....	9
4.1 Geovetenskapliga värden och förhållanden.....	9
4.2 Kulturhistoriska värden.....	10
4.3 Friluftsliv	12
5. Genomförda inventeringar och dokumentation.....	13
Plandel.....	14
6. Skötselområden	14
6.1 Bevarandemål för hela området	14
6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området.....	14
6.3 Skötselområden	16
7. Jakt och fiske.....	28
8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp...	28
9. Utmärkning	28
10. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	29
11. Förvaltning, tillsyn och uppföljning	29
Bilagor	30
2a. Skötselplanekarta	30

Beskrivningsdel

Naturreservatet Bräkentorp ligger på mark som historiskt tillhört Bräkentorps säteri, vars byggnadsbestånd revs under 1970-talet. Området har ägts och förvaltats av Ljungby kommun som en del i ett större friluftsområde sedan 1969, vilket också är året då det ursprungliga naturreservatet bildades.

Naturreservatet från 1969 omfattade tre mindre delområden om sammanlagt 9 hektar. Genom beslut om utökning av området tiofaldigas reservatets storlek och omfattar därmed hela norra halvan av Bräkentorpasjön och skogsområdet norr därom.

Hela landområdet är gammal kulturmark och har en gång brukats som ängsmark. Människans närvaro i trakten går mycket långt tillbaka i tiden och naturreservatet innehåller två gravfält.

Området omfattar en stor mängd naturtyper i form av en rullstensås bevuxen med barrskog, ett mindre vattendrag omgivet av lövskog, en större sjö med blandskog längs stranden och en mindre göl med sumpskog kring. Friluftslivet är rikt med många anläggningar och besökare.

Bräkentorpsåsen är en del av en mycket omfattande isälvsavlagring som sträcker sig långt utanför naturreservatet i nord-sydlig riktning. Geologin är till stora delar intakt med en tydlig getryggsås bevuxen med i söder barrdominerad skog och i norr mest löv. Öster om åsen rinner Prästebodaån, en del av Lillån inom avrinningsområdet för Helge å. Längs ån växer lövskog.

Väster om Bräkentorpsåsen ligger ett omfattande område med ömsom sumpskog, ömsom grusiga kullar med barr- och lövskog. Längst i väster, strax utanför naturreservatet, ligger resterna av Bräkentorps säteri, där idag ett besökscentrum för området finns.

Bräkentorpasjön har till stor del sandiga stränder med flera lokaler för den starkt hotade växten klockgentiana. Under sensommaren samsas den blå blomman med badgäster från Ljungby med omnejd. Förutom bad finns ett omfattande fritidsfiske och många besökare vandrar eller paddlar genom området.

Delar av området påverkades kraftigt av stormen Gudrun 2005 och här finns idag yngre skog som genom detta beslut och skötselplan ska införlivas i naturreservatet och förvaltas i syfte att stärka naturvärden och friluftsliv i området som helhet.

I skötselplanen anges i förekommande fall rödlistekategori för arter som omfattas av Artdatabankens rödlista 2020. Den svenska rödlistan är ett mått på arters utdöenderisk i landet och kategorierna är följande:

NT = Nära hotad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

Arter inom kategorierna VU, EN och CR omfattas av begreppet "hotade".

1. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- Bräkentorpsåsen och dess omgivningar med tall- och lövskogar samt öppna miljöer bevaras,
- Prästebodaån och andra mindre vattendrag och våtmarker med tillhörande sumpskogar bevaras,
- det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet till naturupplevelser.

Syftet ska uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar skogsbruk, markavvattning och olika typer av exploatering,
- skogen i huvudsak formas av naturliga processer, vilka kan efterliknas genom naturvårdande skötsel. Genom skötsel ska tall och löv gynnas och livsmiljöer för växt- och djurlivet kan nyskapas,
- solexponerade ytor med grus och sand bevaras och nyskapas,
- den naturliga hydrologin återställs genom att diken och vattendrag inom området restaureras,
- lämpliga åtgärder för att främja upplevelsevärdena vidtas.

2. Uppgifter om området

Tabell 1. Administrativa data för naturreservatet. Arealer enligt Nationell Marktäckedata, (NMD).

Naturreservatets namn	Bräkentorp
NVR-id	2002379
Län	Kronoberg
Kommun	Ljungby
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket, men kan komma att föreslås i framtiden.
Socken	Tutaryd och Södra Ljunga
Lägesbeskrivning	5 kilometer öster om Ljungby
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västdel
Huvudsaklig objektkategori	G, Terrängformer/geologi
IUCN-kategori	III, Naturmonument
Fastigheter och ägarkategori	Bräkentorp 2:12, 3:1, 4:13, 4:18 Ljungby kommun
Servitut/rättigheter/samfälligheter	Bräkentorp S:1 Väg Bräkentorp GA:2 Väg Bräkentorp FS:1 Fiske
Sakägare	Enligt bilaga 4
Areal	Totalareal: 92 hektar, varav 54,6 hektar landareal och 37,4 vatten.
Förvaltare	Ljungby kommun

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden

Typ	Bevarandevärde
Naturtyper	Åsbarrskog, svämlövskog
Strukturer	Gamla och grova träd av tall och löv, hålträd, död ved, rullstensås, blottad sand och grus, periodvis översvämmad skog
Arter	Fåglar, insekter, vattenanknutna organismer
Friluftsliv	Skogsvandringar, badliv, båtfärder

3. Historisk markanvändning

Vid tiden för naturreservatets bildande år 1969 tillhörde stort sett hela området Bräkentorps säteri i Tutaryds socken. En mindre del i sydost tillhörde istället Össjö by i Södra Ljunga socken. Områdets geografi har sin grund i att säteriet ursprungligen bestod av tre gårdar varav två i Tutaryds socken och en i Södra Ljunga.

En av de två gårdarna i Tutaryd var sedan tidigare säteri, det vill säga skattebefriat och ståndsmässigt bebyggt. På 1660-talet köptes den andra gården i Tutaryd, ett skattehemman, av Nils Lindegren och lades under det tidigare säteriet. Lindegren hade redan år 1650 förvärvat gården i Södra Ljunga socken och dessa tre jordbruksenheter bildade tillsammans det större Bräkentorps säteri.

Egendomen ägdes under resterande del av 1600-, 1700-, och 1800-talen av högt uppsatta militärer, häradshövdingar och biskopar. Först på 1900-talet övergick den i privat ägo.

Då storskifte genomfördes i trakten med början 1783 hörde hela området till Södra Ljunga socken och storskiftet omfattade då byarna Össjö, Röninge, Södra Tranhult, halva Skogsgård samt Bräkentorps säteri. Hela området, förutom åsen längst i norr (skötselområde 1c), ingick i säteriets inägomark och då storskiftet endast omfattade utmarken finns inte uppgifter om inägomarken från denna tid.

Åsen längts i norr ingick år 1783 i ett större område med betad utmark kallad "Ljungryd" (idag Ryen) och betecknad som sämre betesmark. Rullstensåsen var förstas mager. Åsen åtskildes från slåttermark längs Prästebodaån i öster genom en trädgårdsgård. En liten del av denna madslåttermark ingår i den norra änden av dagens svämlövskog längs ån i skötselområde 2. Slåttern har dock upphört sedan länge.

Vid dagens badplats längst i sydost fanns 1783 ett torpställe fränstängslat från den större utmarken med en inhägnad om 0,1 hektar. Torpet låg just utanför dagens reservatsgräns. Säteriet - med sina många och stora byggnader, av vilka inga återstår idag, låg strax utanför naturreservatet i väster. Där återfinns numera en parkeringsplats för besökare.

Något laga skifte genomfördes inte på Bräkentorps säteri under 1800-talet. Det kom till stånd först 1921, sedan egendomen övergått i privat ägo. Däremot finns en utmärkt karta och tillhörande

beskrivning över inägomarken från 1811 i Lantmäteriets arkiv. Av kartan framgår att hela naturreservatet, förutom den del i norr som beskrevs vid storskiftet ovan, bestod av ängsmark, med mindre partier åkermark i den västra delen.

Utanför området, norr om Dalagölen, låg ett torpställe vid de åkrar som fortfarande finns kvar längs vägen mellan Bräkentorp och Furutorpet, öster om naturreservatet. År 1783 kallades torpstället Abrahams Dahl, senare Dalen och 1811 Daltorpen, indikerande att det fanns flera brukare på platsen.

Daltorparna förfogade över Bräkentorps uslaste ängsmark. De hade inte tillgång de bättre fuktängarna längs Prästebodaån; "Åvekarna". Inte heller till de bördigare ängsmarkerna i anslutning till säteriet i väster. Säteriets bästa ängsmark låg norr om gravfältet med runstenen i väster. Den taxerades till ett värde av 4 på en skala från 0 till 4, år 1811. Daltorparnas ängar i öster, längs Bräkentorpsåsen, taxerades till ett värde av 0,25 eller ännu lägre, alltså högst en sextondel av områdets bästa ängsmark. Områdena längs åsen beskrivs som "odugliga backar" varvat med "odugliga mossar" i fuktiga partier utan rörligt markvatten, inklusive dagens tallsumpskog kring Dalagölen, som då var daltorparnas till ytan största ängsmark.

Om trädskiktet finns inga tidiga uppgifter. Eftersom området var betydligt blötare innan vägen mellan Bräkentorp och väg 601 i öster byggdes, skogsdiken anlades och ån rätades (mer om detta i plandelen nedan) var sannolikt betydligt större delar trädlösa på grund av den höga markfuktigheten. Öppenheten var naturligtvis också en effekt av årtusenden av slätter och bete på platsen samt av den under lång tid omfattande kolning som pågick som en del av lokal järnframställning (se vidare under kapitlet Kulturhistoriska värden).

De delar som var torrare bestod i stort sett enbart av grusiga isälvsavlagringar beskrivna som ljungbeväxta, vilket indikerar ett glest eller obefintligt trädskikt. På generalstabskartorna över området från 1869 och 1870 finns symboler för lövträd öster om Prästebodaån. Väster om ån finns inga trädsymboler. På södra delen av Bräkentorpsåsen finns glest med lövträdssymboler. Vid Dalagölen fanns några lövträd, annars var det trädlöst bort till säteriet i väster där lövträd också fanns. Norra delen av åsen är markerad som trädlös. Väster om denna (utanför naturreservatet) finns symboler för barrträd.

Liksom i andra delar av Ljungby var landskapet i Bräkentorp sannolikt hårt nyttjat under 1800-talet och vissa partier helt avskogade. Slätter, bete, skogsavverkning och kolning hade under lång tid reducerat trädskiktet kraftigt på landskapsnivå. Det var dock inte fråga om helt trädlösa trakter i denna del av länet, utan om mindre trädlösa avsnitt varvade med glest trädbevuxna slätter- och betesmarker samt sammanhängande skogspartier. Givet topografin i området med en rullstensås i centrum som brukades intensivt som slätter och betesmark av daltorparna fanns sannolikt gott om exponerade och solbelysta partier med sand och grus, inte minst genom de mindre husbehovstäcker som anlades längs med åsen för vägunderhåll och andra lokala behov.

4. Områdets bevarandevärden

Naturvärden knutna till land- och vattenmiljöer beskrivs under respektive skötselområde.

4.1 Geovetenskapliga värden och förhållanden

Geologin i området domineras av rullstensgrus avsatt i olika former. Rullstensåsen är en del av ett större åssystem som sträcker sig söderut från Bor och Rydaholm i Jönköpings län till trakterna av Traryd. Isälvsavlagringen består av omväxlande åsryggar, åsnät, kullar och planare fält. Den ligger på båda sidor om Prästebodaån, som är nedskuren i gruset. Förekomsten utgör en del av den så kallade Ryssbyåsen. Enstaka stora block förekommer på markytan. Materialsammansättningen är övervägande grov. Sandiga partier förekommer dock i sänkor och i isälvsavlagringens ytterområden.

Eftersom Prästebodaån är nedskuren i en dalgång lutar getryggsåsen relativt brant ned mot ån längs dess östra sluttning. Västra sluttningen är mer varierad. I den södra delen av området är den brant, men i den norra delen vidgas åsen och bildar ett större område bestående av grusiga kullar utanför naturreservatet.

Även sjön präglas starkt av isälvsavlagringen. Bottnen är sandig och långa sträckor av den östra stranden används som badplatser. Längs Prästebodaån finns avsatt sediment ovanpå rullstensgruset. I området kring Dalagölen och i de mindre våtmarkerna väster om gölen finns grunt torvtäcke.

Underliggande berggrund av gnejs är flack och går inte i dagen någonstans i området.

4.2 Kulturhistoriska värden

Längst i väster, nära platsen där huvudbyggnaden till Bräkentorps säteri låg fram till 1970-talet, finns ett gravfält kallat Lustkullen. Gravfältet består av ungefär 15 fornlämningar, varav 10 gravhögar och 5 stensättningar. På platsen har tidigare stått ett lusthus som revs 1945 och som gav namn åt backen. En tidigare ägare till säteriet brukade, enligt uppgift till Riksantikvarieämbetet, begrava sina stövare på gravfältet och en rest sten på en av gravkullarna ska vara till minne av en sådan hund. På gravfältet står också en runsten som enligt uppgift hittades 1894 i en åker i Bräkentorp. På stenen står ristat: "Västen gjorde detta kummel efter Åsbjörn, sin broder, denna minnesvård vid vägamötet."

Längst i öster, längs vägen mellan Tutaryd och Össjö (väg 601), ligger ett annat höggravfält bestående av 9 gravhögar. Detta gravfält ligger, till skillnad från Lustkullen, på flack sandmark och är mindre iögonfallande. Eftersom marken är mycket sandig eroderar högarna enkelt och miljöer för sandlevande insekter bildas.

På andra sidan väg 601, mitt emot senast nämnda gravfält, finns en väghållningssten som också är en registrerad fornlämning. Stenen markerar hur lång vägsträcka Bräkentorps säteri skulle underhålla, nämligen 1137 meter.

I områdets nordöstra del, på gränsen till torpet Nyfors, ligger resterna av en hammarsmedja som nyttjat vattnet i Prästebodaån. Smedjan anlades 1857 som ett manufakturverk, det vill säga för tillverkning av järnföremål. Anläggningen kompletterades 1859 med en stångjärnhammare för produktion av smidbart järn. Under brukets livslängd producerade fyra smeder främst spik och stångjärn. Tre man arbetade vid spikhammaren; två med framställningen av spikar och den tredje med skallslagning. Runt 4 000 spikar tillverkades varje dag.

Stångjärnshammaren var länets minsta i sitt slag. Produktionen var vid starten 2 ton smidbart järn per år, vilket kom att öka till 15 ton det andra året, 1860. Som en jämförelse producerade bruken i Lessebo och Orrefors båda över 250 ton järn var för sig vid samma tid. Även om hammarsmedjan var relativt liten hade den stor påverkan lokalt. Dammvallen som användes är 65 meter lång och skär av ett kvillområde i ån med 3-4 naturliga vattenfårar. Dessutom krävdes stora mängder träkol för att driva smedjan, vilket tillverkades genom kolmilor. Resterna av ett par kolmilor har

dokumenterats öster om Bräkentorpasjön och Prästebodaån. Förutom vattenkraft och kol krävdes också sjö- eller myrmalm som råvara. Sannolikt hämtades denna på Bräkentorpasjöns botten, längs Prästebodaån eller på den nordväst om Nyfors belägna Hyttemosse.

Bräkentorps säteris hammarsmedja vid Nyfors var endast i bruk mellan åren 1857 och 1883. Därefter upphörde stångjärnstillverkningen och smedjan användes endast för säteriets behov. En byggnad fanns kvar på platsen till 1960-talet. Efter 1960-talet har dammvallen konstruerats om. Inloppet till smedjan med en stensatt vattenränna i öster har lagts igen och istället hålls en passage genom dammvallen öppen i dess västra ände. Spegeldammen uppströms dammvallen bibehålls genom en bestämmande sektion av lösa stenar i anslutning till öppningen i dammvallen. Centralt i dammvallen har ett antal plasttrummor som också skapar viss genomsläpplighet placerats. Delar av dammvallen har förstärkts med betong.

Förutom anläggningarna relaterade till järnproduktion vid Nyfors fanns här även ett sågverk. Ytterligare ett sågverk var beläget längre norrut, uppströms Luddö där dagens Vislandaväg löper. Enligt uppgift var detta Bräkentorps nordligaste vattenverksamhet och den som i första hand kontrollerade vattenflödet till de nedströms belägna anläggningarna. Vattnet skulle släppas från den övre sågen 1 maj för att sätta de andra anläggningarna i drift. Enligt Riksantikvarieämbetet finns en 20 meter lång dammvall fortfarande kvar från den övre sågen. Dammen vid detta övre sågverk kan tillsammans med den en kilometer uppströms belägna Storesjön vid Tutaryd ha fungerat som ett större magasin för vattenverksamheterna tillhörande Bräkentorps säteri under 1800-talet.

Förutom ovanstående fornlämningar finns även en del övriga kulturlämningar från senare tid. Öster om Fridhemsviken (se beslutskartan, bilaga 1) låg torpet Fridhem på en halvö i Bräkentorpsjön. Torpet etablerades 1885 som bostad åt säteriets smed efter att stångjärnshammaren vid Nyfors lades ned 1883. Intill torpet uppfördes också en ny smedja som sedermera brann ned. Halvön där torpet låg förbands med säteriet genom en stensatt väg som anlades åt nordväst genom våtmarken. Vägen används som vandringsled idag. Smeden arbetade i första hand för att uppfylla säteriets behov av tillverkning och reparation av järnföremål. I andra hand kunde smeden tillverka, försälja och reparera föremål åt andra

kunder. De flesta smedjorna kring Ljungby tillverkade och sålde spik. Torpet beboddes till 1930-talet. Torpet och ett närbeläget båthus revs omkring 1945. Idag återstår en husgrund med källare.

Längs Bräkentorpasjöns östra strand, just norr om badplatsen, ligger resterna av en ångsåg. Sågen uppfördes för att såga virket efter en större storm julen 1902. Sågverket var verksamt under några år efter stormen. Det sågade virket transporterades med häst och vagn norrut till järnvägsstationen i Tutaryd. Eftersom ångsågen drevs med tråkol anlades kolmilor i närheten. Resterna av en sådan finns strax norr om sågverket. Stor kolningsvana fanns ju i trakten efter den tidigare järnframställningen. Idag återstår endast ett mindre murat fundament av tegel samt några grundstenar av sågverket.

4.3 Friluftsliv

4.3.1 Tillgänglighet

Området ligger på cykelavstånd (5 kilometer) från Ljungby. Just väster om naturreservatet, vid platsen för Bräkentorps säteri, ligger ett större besökscentrum som ägs och förvaltas av Ljungby kommun där gott om parkeringsplatser finns. Vid badplatsen, på östra sidan av Bräkentorpasjön, finns också parkeringsplatser utmed vägen.

4.3.2 Slitage och störningar

Området har under lång tid haft många besökare. Risken för slitage i området är ändå liten, bland annat tack vare spänger som skonar våtmarker där besökare rör sig i fuktiga partier. Fåglar är sannolikt den mest störningskänsliga artgruppen inom området. Eftersom det sedan tidigare rör sig mycket människor i området, särskilt kring sjön, finns sannolikt ingen särskilt störningskänslig fågelfauna kvar i området. Tramp och erosion längs grusiga stigar kan bidra till miljöer för den lägre faunan i form av blottad sand och grus.

4.3.3 Anläggningar

Vid besökscentrum väster om naturreservatet finns parkeringsplats, bänkar och bord och möjlighet att sitta under tak, eldstad, dass och bollplan. Vid badplatsen i öster finns också rastplats med eldstad samt dass. Strax norr om badplatsen finns också en rastplats med eldstad. Förutom dessa parkeringsplatser i eller i anslutning till naturreservatet finns även en parkeringsplats vid Finnstugan söder om Bräkentorpasjön. På denna sida sjön finns också ett vindskydd samt en båtiläggningsplats.

Tre befintliga strövstigar berör naturreservatet: Sjöstigen som går runt Bräkentorpasjön; Kulturstigen, som går i och utanför östra delen av området och som har informationsskyltar vid kulturlämningar längs stigen; Furutorpsstigen, som går på rullstensåsen och ut till Furutorpet öster om reservatet. Förutom dessa tre strövstigar, som delvis ligger inom naturreservatet, finns ytterligare två slingor just utanför området: Naturstigen, som utgår från besökscentrum i väster och gör en slinga väster om reservatet samt Elljusspåret, som ligger sydost om badplatsen.

Strövstigarna är spångade i blöta partier. Över diken och vattendrag finns träbroar. Längs stigarna finns skyltar med information om kulturlämningar som besökarna passerar.

5. Genomförda inventeringar och dokumentation

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989. Kronobergs Natur. Naturvårdsprogram för Kronobergs län. Områdesbeteckning: 131 Luddö – Bräkentorpasjön – östra delen av Össjö.

Lantmäteriet <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Riksantikvarieämbetets Fornsök, 2025.

Skogsstyrelsen distrikt Kronoberg, 1995. Nyckelbiotopsinventering.

Länsstyrelsen Kronoberg, 2015. Kulturmiljöer vid Prästebodaån–Lillån. Länsstyrelsens rapportserie. ISSN: 1103-8209.

Vejde, P.G, 1929. Kronobergs Läns Herrgårdar. Nya Växjöbladets Boktryckeri-aktiebolag.

Larsson, Lars-Olof och Leif Rubensson, 2000. Från blästbruk till bruksdöd. Småländsk järnhantering under 1000 år. II.

Norrman, Leif, 1988. Artikelserie om Bräkentorp i Smälänningen. Publicerad 25-27 oktober 1988.

Rydén, Josef, 2000. Från järnbruk till fabriker. Järnframställningen och det industriella genombrottet i Småland. III.

Plandel

6. Skötselområden

Naturreservatet består av sex skötselområden varav fem är ytor med olika naturtyper och ett omfattar friluftsliv för hela området.

6.1 Bevarandemål för hela området

Skogen ska ha en variation av trädslag, trädålder, skiktning och täthet i träd- och buskskikt. Tall och lövträd ska dominera trädskiktet. Sälgar och vidkroniga träd ska vara fristående. Gran ska inte expandera i området. Skogen ska ha stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. Det ska finnas tillgång på hålträd och stående och liggande multnande ved på land och i strandzonen.

Geologin i området ska vara intakt med sin variation av getryggsås, grusiga kullar och sandstränder. Det ska finnas blottad och solbelyst sand och grus som kan nyttjas av växt- och djurliv och friluftsliv.

Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några avvattande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer mot angränsande öppna miljöer samt vid vatten.

Främmande, invasiva eller inhemska arter som hotar naturvärden ska inte finnas i området. Området ska ha arter typiska för naturtyperna.

Området ska erbjuda besökare förutsättningar för naturupplevelser, motion och rekreation.

6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området

Yngre delar av skogen ska restaureras för att utvecklas mot en äldre skog, där också livsmiljöer kan nyskapas för att värna skyddsvärda arter. Följande skötselåtgärder får utföras i hela området:

- restaurering och skötsel av skog inbegripande röjning, gallring, sådd/plantering av naturligt förekommande träd och buskar samt frihuggning av träd,
- skapande av högstubbar, lågor och hålträd, uppläggning av grenar/stammar, inklusive död ved från områden utanför

- reservatet, i så kallade faunadepåer, kapning och flytt av vindfällan samt veteranisering av träd,
- restaurering av hydrologin genom att lägga igen diken samt återställa påverkade vattendrag,
 - bete,
 - bekämpning av invasiva, främmande eller inhemska arter som hotar naturvärden, till exempel örnbräken,
 - uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektsholkar,
 - utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter,
 - skapande av jordblottor i solexponerade lägen för att gynna växt- och djurliv.

Vid naturvårdsåtgärder ska grova lövträd generellt gynnas framför yngre, uppväxande träd. Ek, lönn, sälg och asp ska i sin tur gynnas framför övrigt löv. Särskilt värdefulla träd av alla trädslag, till exempel hålträd, bärande och blommande eller vidkroniga träd, gynnas genom frihuggning. Om behovet av död ved är uppfyllt får träd som avverkas i samband med skötselåtgärder köras ut, det kan till exempel gälla om delar av området ska öppnas upp för bete. Främmande trädslag och ung gran får vid alla tillfällen köras ut ur området.

Bete bedöms gynnsamt för att bevara och utveckla områdets naturvärden, men tillhör i nuläget inte de främst prioriterade skötselåtgärderna.

Backsippa och mosippa har historiskt sett haft starka populationer på isälvsavlagringen i trakten. Ingen av arterna finns dock kvar i naturreservatet. Backsippa finns kvar på ett par andra platser i Bräkentorps friluftsområde. Arterna får återintroduceras om långsiktigt lämpliga biotoper utvecklas.

Grenar och fallna träd som försvårar framkomligheten får vid behov flyttas till annan lämplig plats inom reservatet. I gräns mot tomter, vägar och stigar ska det inte finnas hängande eller döda träd som kan utgöra fara. Normalt underhåll av vägar och stigar får utföras. Vid fastighetsgränser kan också punktinsatser göras för att skapa lämplig täthet och avstånd mellan träd och gränser. Grenar som sträcker sig in över tomtmark kan vid behov beskäras.

6.3 Skötselområden

Tabell 3. Skötselområden

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Åsbarrskog	3	15,4
2. Svämlövskog	1	9,3
3. Strandskog	3	17,3
4. Utvecklingsmark	6	12,6
5. Sjöar	1	37,4
6. Friluftsliv	-	-
Summa		92

Skötselområde 1: Åsbarrskog (15,4 hektar)

Beskrivning

Delområde 1A består av det befintliga naturreservatet där detta löper ut på rullstensåsen i Bräkentorpssjön, den så kallade "Vekaudden". Under 1700- och 1800-talen var området en del av den sämre slättermarken längs åsen (tillsammans med delområde 1b). Att döma av den ekonomiska kartan från 1950-talet och äldre flygbilder övergick området efter slätterepokens upphörande sannolikt till en trädbevuxen betesmark. På flygbilden från 1964 är skogen delvis mycket gles. Därefter avverkades området och ett nytt trädskikt av tall etablerades. Efterhand har gran expanderat i området och utgör idag 30 % av volymen, varav större delen är yngre träd. Det äldre trädskiktet av tall är ungefär 60 år gammalt. Längs den västra stranden finns spridda förekomster av klockgentiana (EN). Stranden är dock mycket smal och pors är ett problem då den tar över och konkurrerar ut klockgentianan. Isskjuvningen eller vattenståndsvariationen förefaller inte vara tillräcklig för att hålla tillbaka porsen och skötselåtgärder behövs sannolikt för att bibehålla klockgentiana i området.

Delområde 1B består av Bräkentorpsåsen norr om Vekaudden upp till Furutorpsvägen. Södra delen av delområdet är befintligt reservat. Nästan alla äldre träd i området föll i stormen Gudrun 2005 och transporterades bort. Ett yngre trädskikt i tjugoårsåldern överlevde och bildar idag en trevlig blandskog med björk, ek och tall, 40 år gammal. Historiken är i övrigt densamma som för delområde 1a, men någon avverkning under 1960-talet skedde inte, så skogen var gammal när Gudrun tog den. Centralt i området finns en mindre äldre grustäkt som användes då väg 17602 mellan Bräkentorp och

väg 601 byggdes på 1960-talet och som även var aktiv under 1970-talet. Tåkten är idag igenvuxen med tät yngre skog. Längs väg 17602 i söder står ett antal sälgar trängda av yngre uppväxande granar.

Delområde 1C består av resterande del av Bräkentorpsåsen norrut så långt reservatet sträcker sig. Delar av åsen är här mindre tydlig, särskilt i norr, där den bildar ett nät av mindre åsar och kullar som sträcker sig väster om naturreservatet. I stort sett hela trädskiktet blåste ner och transporterades bort i samband med stormen Gudrun. Få äldre träd och en del död ved som lämnades finns. Därefter har en ungskog självföryngrats och röjts. Björk dominerar kraftigt, följt av gran och tall. Längs västra sidan av åsen har en mindre ljunghed etablerat sig.

Bevarandemål

Skogen ska ha en variation av trädslag, trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt. Tall och lövträd ska dominera. Sälgar och vidkroniga träd ska vara fristående. Gran ska inte expandera i området. Skogen ska ha stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. Det ska finnas tillgång på hålträd och stående och liggande multnande ved på land och i strandzonen.

Geologin i området ska vara intakt med sin variation av getryggsås, grusiga kullar och sandstränder. Det ska finnas blottad och solbelyst sand och grus som kan nyttjas av växt- och djurliv.

Skötselåtgärder

Delområde 1a:

- Det är lämpligt att gå in med maskin norrifrån och avverka och transportera ut gran för att gynna bärris, tall och löv. I samband med detta skapas också död ved som lämnas i området. Lövträd, särskilt ek, och äldre tall frihuggs.
- Gran hålls efter kontinuerligt efter att ovanstående genomförts.
- Pors tas bort längs västra stranden för att gynna klockgentiana och friluftsliv. Lämpligen görs punktinsatser där friluftsliv och biologiska värden sammanfaller.
- Naturvårdsbränning får utföras.

Delområde 1b-c:

- Delområdena sköts genom återkommande röjningar och gallringar för att hålla efter gran och för att friställa enskilda tall- och lövträd som tillåts bli gamla och grova. Från åsen ska finnas sikt mot Dalagölen i väster och Prästebodaån i öster.

- Den gamla grustäkten i delområde 1b röjs fri från träd och området skrapas med grävmaskin eller motsvarande för att blotta sand och grus i syfte att gynna insekter.
- Naturvårdsbränning får utföras.

Åtgärder för friluftslivet beskrivs under skötselområde 6.

Skötselområde 2: Svämlövskog (9,3 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet består av Prästebodaån med omgivande lövskog. Det naturliga svämplanet omfattar ett betydligt större område än vad som översvämmas i dagsläget, begränsat av rullstensåsen i väster och vägbanken (som är mycket gammal) i öster. Anledningen är dels att ån påverkas av passiv reglering uppströms vid Luddö (Stenevads kvarn) och Nyfors, dels att åns utlopp i Bräkentorpasjön är omgrävt på ett sätt som leder större volymer vatten ur åfåran. Bräkentorpasjöns reglering genom en betongklack i sjöutloppet gör också att naturliga översvämningar minskar. Prästebodaåns nuvarande svämplan sammanfaller med fuktiga ängsmarker i området under 1700- och 1800-talet och ån var således påverkad av åtminstone Stenevads kvarn och Nyfors redan på den tiden.

I den kulturhistoriska analysen av Stenevads kvarn anges att mjöl sannolikt maldes redan under medeltiden på denna plats, då i en skvaltkvarn. Skvaltkvarnar, med sitt liggande vattenhjul, är en enkel och till storleken ofta liten anläggning som kan drivas med en mindre mängd vatten än ett stående kvarnhjul. Det är därför sannolikt att ett större område i Bräkentorp utsattes för mer naturliga översvämningar under denna tid. Kvarnen byggdes ut till hjulkvarn och skattlades 1744. Anläggningen ägdes då av Bräkentorps säteri. Från 1744 är det sannolikt att dagens utbredning av svämlövskog i naturreservatet etablerades, fast då som fuktäng. Detta visas också tydligt i de historiska kartorna över Bräkentorp från 1783 (då väg 601 i öster som begränsar svämplanet i detta väderstreck finns med) och 1811 (då fuktängen med samma utbredning som dagens svämlövskog finns karterad och beskriven). Den nuvarande kvarnen i Stenevad är från 1863 och finns fortfarande kvar.

För att öka flödet i ån har fåran rätats på åtminstone ett par ställen: ungefär i mitten av reservatet i nord-sydlig riktning samt vid utloppet i Bräkentorpasjön. Rätningen i mitten av ån finns inte på den historiska kartan från 1811, men väl på Lagaskifteskartan över Bräkentorp från 1921. Enligt uppgift genomfördes stora förändringar strax före laga skiftet i samband med att ägandet 1917 övergick till Värends Egnahems AB. De sammanlagt 12 torpen tillhörande Bräkentorps säteri såldes, den övre sågen, som påverkade vattenföringen i ån revs och fallet grävdes ut. Sjöarna längs ån ska ha sänkts för att vinna mer jordbruksmark vid samma tid.

1921 hade emellertid inte utloppet i Bräkentorpssjön grävts om och det fanns ingen väg med bro i anslutning till utloppet. Även på den ekonomiska kartan från 1950-talet saknas väg på platsen och ån är intakt. Detsamma gäller på flygbilden från 1959. På flygbilden från 1964 har bygget av dagens väg 17602 i området påbörjats genom att skogen i vägsträckningen avverkats och grustäkten i skötselområde 2b har öppnats, men anläggningsarbeten eller omgrävning av ån hade inte startat. Troligtvis skedde detta strax därefter. Sannolikt påverkar vägbanken hydrologin i skötselområde 2 och 3 kraftigt genom att den hindrar vattnets väg i nord-sydlig riktning och omvänt samt har få broar och vägtrummor.

Rätningen av ån i kombination med omfattande skogsdikning, avverkningar och inte minst stormen Gudrun med efterföljande skogsbruksåtgärder kring ån har sannolikt lett till att mycket stora mängder näringsämnen och andra partiklar har sköljts ut i Bräkentorpasjön sedan 1970-talet.

Svämlövskogens trädskikt kring ån etablerades också under 1970-talet. Fram till dess hade området förblivit lika trädlöst som under slåtterepekens dagar, även om slätter upphörde långt före 1970-talet. Sannolikt är det de omfattande grävarbeten som genomfördes i åns nedre lopp under andra halvan av 1960-talet som resulterat i att hela åfåran inom naturreservatet torrlagts så pass att skog etablerat sig ända fram till vattenlinjen. Trädskiktet består idag i huvudsak av björk och klibbal med inslag av gran och tall och i vissa partier vide.

Eftersom Prästebodaån till stor del flyter genom sandiga och grusiga isälvsavlagringar finns många lämpliga öringbiotoper längs sträckan. Öringen är dock utdöd i ån, men finns nedströms i Helge å. I Kronobergs län utgörs Helgeåöringen av utsatt fisk. Det finns egentligen bara ett enda definitivt icke-passerbart vandringshinder

för starksimmande fisk som öring på en lång åsträcka upp- och nedströms Bräkentorp, nämligen Stenevads kvarn. Då ån delvis är rätad och rensad inom naturreservatet skulle öringbiotoper kunna återställas genom att sten och grus från åns sidor återförs till vattendraget. Genom att etablera öringbiotoper, och i förlängningen öring, i området möjliggörs kolonisation av de rödlistade stormusslor som finns längre nedströms i Helge å, till exempel tjockskalig målarmussla (EN) och äkta målarmussla (NT). I Helge ås vattensystem finns också sandkrypare, vilken, förutom öring, är en lämplig målart vid limniska restaureringsarbeten i området.

Bevarandemål

Skogen ska ha en variation av trädslag, trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt. Lövträd ska dominera. Gran ska inte expandera i området. Skogen ska ha stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. Det ska finnas tillgång på hålträd och stående och liggande multnande ved på land och i strandzonen.

Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några avvattande diken, körspår, rensningar eller rätningar av vattendrag som medför negativ påverkan, förutom sådana som är nödvändiga för att bibehålla befintliga vägar eller som avvattnar områden utanför naturreservatet. Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer mot angränsande öppna miljöer samt vid vatten.

Skötselåtgärder

- Gran hålls efter kontinuerligt.
- Prästebodaån restaureras i den mån det är möjligt utan att områden utanför naturreservatet påverkas. Det kan till exempel ske genom att rensat material återförs, att åns meandring återställs, att igenlagda fåror öppnas och att diken i anslutning till ån läggs igen.
- Vid behov genomförs fördjupade utredningar av hydrologiska förhållanden innan åtgärder.
- En utredning av möjligheterna att helt återställa ån vid Nyfors bör genomföras i och utanför området då reservatsgränsen löper tvärs igenom kvillområdet på denna plats.

Åtgärder i reservatet kan inte ensamt återskapa biologin i vattendraget utan är en del i ett större arbete som även kräver omfattande åtgärder av olika aktörer utanför reservatet.

Skötselområde 3: Strandskog (17,3 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet består av tre delområden i anslutning till Bräkentorpasjön.

Delområde 3A är ett mångfacetterat område norr om Bräkentorpasjön. Gemensamt för de olika skogstyperna i delområdet är att de är starkt präglade av sjöns hydrologi och att huvuddelen av området regelbundet översvämmades innan området dikades. Den största delen av området består av ett system av sumpskogar som sträcker sig från Dalagölen i öster till Fridhemsviken i väster. Kring Dalagölen består trädskiktet av 110-årig tallskog. Enstaka ännu äldre tallar finns längs Bräkentorpasjöns strand sydväst om Dalagölen. Från Dalagölen löper två större diken som mynnar i Bräkentorpasjön. Stigen runt sjön korsar dikenarna via träbroar. Kring det västra diket är tallskogen 90 år. Ytterligare västerut finns ett antal kullar, där enstaka äldre träd står blandat med yngre partier uppkomna efter stormen Gudrun. På en av dessa kullar ligger resterna av torpet Fridhem, beskrivet ovan under kapitlet Kulturhistoriska värden. Kring torpet har funnits både trädgård och ett par mindre åkrar. Även Lustkullen med sitt gravfält (också beskrivet ovan) ligger inom delområdet. Norr om lustkullen står områdets största och äldsta ekar på en gammal åkerholme. Mellan kullarna ligger våtmarker som är trädlösa eller lövskogsbevuxna. I Fridhemsviken mynnar Åsabäcken norrifrån. Bäckens kraftigt rätad inom den gamla inägomarken och närmast sjön i princip kanaliserad. Kring bäcken växer äldre klibbalar blandat med övrigt löv. Ytterligare två diken som avvattnar jordbruksmarken utanför naturreservatet finns i denna västra del. Avslutningsvis består områdets västligaste del av gamla ekar som står på åkerrennen i anslutning till den brukade åkermarken utanför naturreservatet. På några ställen längs sjöstranden växer klockgentiana (EN). Detta beskrivs närmare i skötselområde 5.

Delområde 3B består av en smal strandremsa mellan Bräkentorpasjön och väg 601 mellan Tutaryd i norr och Össjö i söder. Längst i söder ansluter delområdet till badplatsen just utanför området. Tall och björk dominerar trädskiktet med bitvis uppväxande gran under. Längs vägen står några sälgar. Där delområdet är som bredast finns resterna av en gammal ångsåg, beskriven under kapitlet Kulturhistoriska värden ovan. Längst i norr är rikligt med pors och vide i viken. Här har klockgentiana tidigare

påträffats, men är sannolikt utgången på grund av buskskiktet. Hela delområdet är mycket sandigt och människor badar på flera ställen längs sjöstranden.

Delområde 3C består av öarna Björkö och Bergsö ute i Bräkentorpasjön. Björkö, den västra av öarna, är ganska flack och domineras av medelålders gran och tall. Inslag av ek och asp finns. Bergsö, den östra av öarna, är betydligt högre och brantare. Inslaget av gran är litet. Istället dominerar tall. Asp, björk och ek finns också. Ingen av öarna har några direkt äldre träd som förefaller vara över 100 år.

Bevarandemål

Skogen ska ha en variation av träslag, trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt. Tall och lövträd ska dominera. Sälgar och vidkroniga träd ska vara fristående. Gran ska inte expandera i området. Skogen ska ha stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. Det ska finnas tillgång på hålträd och stående och liggande multnande ved på land och i strandzonen.

Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några avvattande diken, körspår, rensningar eller rätningar av vattendrag som medför negativ påverkan utom sådana som behövs för befintliga vägars funktion. Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer mot angränsande öppna miljöer samt vid vatten.

Skötselåtgärder

- Gran hålls efter kontinuerligt.
- I partier med yngre skog genomförs röjning och gallring för att gynna dimensionsutveckling och minska andelen gran och björk.
- Pors tas bort längs västra stranden för att gynna klockgentiana och friluftsliv. Lämpligen görs punktinsatser där friluftsliv och biologiska värden sammanfaller.
- Sälgar och andra vidkroniga träd hålls fria från uppväxande stammar.
- På öarna friställs tall, asp och ek från gran.
- Enstaka träd kan fällas ut i sjön för att skapa strukturer för fisk; de kan utgöra viktiga lek- och uppväxtmiljöer för sjöfauna.
- Grävda diken, rensningar och rätningar av naturliga bäckar restaureras i den mån det är möjligt utan att befintliga vägar eller områden utanför naturreservatet påverkas. Det kan till exempel ske genom att rensat material återförs, att rätningar av bäckar återställs och att diken läggs igen.

- Vid behov genomförs fördjupade utredningar av hydrologiska förhållanden innan åtgärder.

Skötselområde 4: Utvecklingsmark (12,6 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet består av sex delområden med yngre skog. I stort sett hela området ligger på den del av Bräkentorpasjöns och Prästebodaåns naturliga svämplan som inte längre är aktivt. Huvuddelen av skogen stormfällades eller avverkades i anslutning till stormen Gudrun 2005.

Delområde 4A består av en remsa skog mellan väg 601 i öster och Prästebodaån i väster. Området avverkades innan Gudrun 2005 och föryngringen domineras av lärk i den norra halvan och tall i den södra. Inslag av sitkagran finns i den norra delen. Lövandelen är ganska hög. I den södra halvan ligger ett gravfält (beskrivet ovan under kapitlet Kulturhistoriska värden) som är trädlöst. En kulturstig löper genom området i nord-sydlig riktning.

Delområde 4B består av en drygt 10-årig ungskog med 60 % gran, 30 % tall och 10 % löv mellan Bräkentorpsåsen och Prästebodaån.

Delområde 4C består av två olikåldriga trädskikt: det yngre av 25-årig tall; det äldre av drygt 100-årig tall. Marken består delvis av torv och tillväxten är svag.

Delområde 4D består av en uppstickande gruskulle mellan Dalagölen och Bräkentorpasjön. Skogen blåste ned i Gudrun och föryngringen domineras av löv och tall med ett 30-procentigt inslag av gran.

Delområde 4E var till största delen kalmark efter Gudrun och domineras idag av björk och i andra hand 30 % tall och 10 % gran. I anslutning till åkern i norr finns ett antal större aspar.

Delområde 4F är ett litet parti ung lövskog nära Bräkentorpasjön vid Fridhemstorpet.

Bevarandemål

Skogen ska ha en variation av trädslag, trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt. Tall och lövträd ska dominera. Sälgar och vidkroniga träd ska vara fristående. Gran ska inte

expandera i området. Skogen ska ha stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. Det ska finnas tillgång på hålträd och stående och liggande multnande ved på land och i strandzonen.

Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några avvattande diken, körspår, rensningar eller rätningar av vattendrag som medför negativ påverkan. Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer mot angränsande öppna miljöer samt vid vatten.

På sikt ska skogen vara av samma karaktär som i skötselområde 1, det vill säga en blandskog av tall och löv på fastmark med de kriterier som anges ovan.

Skötselåtgärder

- Delområden där gran och lärk dominerar avverkas och körs ut där det kan ske utan markskador. Avverkning och gallring får ske successivt för att behålla skogskänslan i området.
- Områdena föryngras sedan naturligt alternativt planteras med löv eller tall.
- I partier med yngre blandskog genomförs röjning och gallring för att gynna dimensionsutveckling och minska andelen gran och björk.
- Sälgar och andra vidkroniga träd hålls fria från uppväxande stammar.
- Grävda diken, rensningar och rätningar av naturliga bäckar restaureras i den mån det är möjligt utan att vägar eller områden utanför naturreservatet påverkas. Det kan till exempel ske genom att rensat material återförs, att rätningar av bäckar återställs och att diken läggs igen.
- Vid behov genomförs fördjupade utredningar av hydrologiska förhållanden innan åtgärder.

Skötselområde 5: Sjöar (37,4 hektar)

Beskrivning

Delområde 5A Bräkentorpasjön är starkt präglad av isälvsavlagringen i området och många delar av sjön är sandiga. Flera ställen längs den östra sjöstranden fungerar som badplatser för besökare som stannar längs väg 601 eller på någon av de parkeringsplatser som finns anlagda i anslutning till denna. Sjön har ett stort värde för friluftslivet genom bad, fiske, paddling och vandring längs stränderna. Fågellivet är vad som kan förväntas i en

mindre småländsk skogssjö. Värt att notera är dock att mindre hackspett (NT) häckar i strandskogen och observeras regelbundet. Sjöns förmodligen största naturvärde ligger i att det på många platser längs stränderna funnits klockgentiana (EN). Vid Länsstyrelsens inventering 2006 fanns sammanlagt 308 blommande stänglar, varav drygt 200 längs Vekauddens västra strand. Arten har dock minskat kraftigt under senare år, framförallt på grund av igenväxning av pors. Sjöns vattenstånd kontrolleras genom en betongklack i anslutning till utloppet, vilken tidvis fungerar som ett vandringshinder för svagsimmande arter.

Delområde 5B Dalagölen är en mindre skogsgöl numera omgiven av 110-årig tallskog. Området har historik som slåttermark tillhörande Dalatorpen under Bräkentorps säteri, som låg strax norr om gölen. Sjön var av liknande storlek 1811. På kartan från detta år finns vad som förefaller vara ett rakt dike som anlöper sjön norrifrån och ett annat som går mellan gölen och Bräkentorpsjön söderut. Dessa diken syns dock inte på den ekonomiska kartan från 1950-talet eller på flygbilden från 1959. Därefter har det omkring 1964 skett en kraftig dikning eller fördjupning av gamla diken och anläggning av ett nytt dike som går västerut från Dalagölen. Dikessystemet avvattnar sumpskogen och viker av i en båge söderut innan det anlöper Bräkentorpsjön.

Bevarandemål

Hydrologin ska vara naturlig. Det ska inte finnas några avvattande diken, körspår, rensningar eller rätningar av vattendrag som medför negativ påverkan utom sådana som behövs för befintliga vägars funktion eller som påverkar områden utanför naturreservatet. Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer mot angränsande öppna miljöer samt vid vatten.

Skötselåtgärder

Åtgärder för att påverka statusen i Bräkentorpsjön genomförs inte i första hand genom förvaltning av naturreservatet, utan i avrinningsområdet som helhet och av många olika aktörer. Genom att återställa diken och omgrävningar i naturreservatet kan dock tillförseln av partiklar och näringsämnen från omgivande skogsmark minska. De åtgärder som kan genomföras för att återställa hydrologin i Prästebodaån (skötselområde 2) och strandskogen (skötselområde 3) genom att gräva diken och rätade naturliga vattendrag återställs är därför gynnsamma för sjöns status.

Ett försök att återställa Dalagölens hydrologi genom att tillrinnande och avvattnande diken grävda under 1960-talet läggs igen bör också genomföras (se beslutskartan, bilaga 1).

Det bör utredas om vattenståndet i sjön kan blir mer naturligt genom att betongklacken i sjöutloppet åtgärdas.

Skötselområde 6: Friluftsliv

Beskrivning

Hela det befintliga naturreservatet och utökningsområdet ligger i ett kommunalt friluftsområde som under lång tid fungerat som rekreationsområde för Ljungbyborna och andra besökare. Redan i beslutet om naturreservat 1969 nämns att området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv. Hela friluftsområdet omfattar ett betydligt större område än naturreservatet och de flesta anläggningar för friluftslivet ligger också utanför reservatet.

I anslutning till, men utanför, naturreservatet finns följande friluftsanordningar: vid besökscentrum väster om området ligger en större parkeringsplats med bänkar och bord, eldstad, dass och bollplan samt möjlighet att sitta under tak. Vid badplatsen i öster finns flera parkeringsplatser, rastplats med eldstad samt dass. En parkeringsplats finns också vid Finnstugan söder om Bräkentorpasjön. Söder om sjön finns också vindskydd och båtiläggningsplats.

Inom naturreservatet finns följande friluftsanordningar: norr om badplatsen i öster en rastplats med eldstad och en mindre parkeringsyta. En mindre oskyldad parkeringsplats ligger innanför Vekaudden, längs södra sidan av väg 17602.

Tre befintliga strövstigar berör naturreservatet: Sjöstigen, som går runt Bräkentorpasjön; Kulturstigen, som går i och utanför östra delen av området och som har informationsskyltar vid kulturlämningar längs stigen; Furutorpsstigen, som går på rullstensåsen och ut till Furutorpet öster om reservatet. Förutom dessa tre strövstigar som delvis ligger inom naturreservatet finns ytterligare två slingor just utanför området: Naturstigen, som utgår från besökscentrum i väster och gör en slinga väster om reservatet samt Elljusspåret, som ligger sydost om badplatsen.

Strövstigarna är spångade i blöta partier. Över diken och vattendrag finns träbroar. Längs stigarna finns skyltar med information om kulturlämningar som besökarna passerar.

Bevarandemål

Naturreseptatet ska bidra till besökarnas helhetsupplevelse inom ett större strövområde. Området ska göra det möjligt för människor att vandra i äldre skog längs sjöstränder och på rullstensåsar samt bada, fiska och åka båt på en naturskön plats.

Det ska finnas tydlig vägs skyltning till området och dess parkeringsplatser. Vid varje parkeringsplats ska finnas information om områdets anläggningar för friluftslivet samt om naturreseptatet.

Stigarna i naturreseptatet ska vara tydligt markerade. Längs stigarna ska finnas information om områdets natur- och kulturmiljövärden. Broar, spänger och andra anordningar längs stigarna ska vara i gott skick. Det gäller också övriga anläggningar för friluftslivet.

Skötselåtgärder

- Befintliga anläggningar för friluftslivet underhålls, förbättras och ersätts vid behov.
- Nya anläggningar för friluftslivet får vid behov anläggas. Nedan följer några specificerade förslag på sådana.
- En ny entré med parkeringsplats och lämpliga anläggningar uppförs i korsningen mellan vägarna 17602 och 601.
- I området innanför Vekaudden skyltas den mindre parkeringsplatsen längs väg 17602. Denna parkering får vid behov förstöras på ena eller båda sidor av vägen.
- I anslutning till ovan nämnda parkeringsplats kan en rastplats anläggas vid Bräkentorpasjöns strand.
- I området just öster om Dalagölen är det lämpligt med en rastplats i anslutning till den gamla gruståkten i åsen. Dalagölen länkas samman med åsen med till exempel en kort spång och/eller plattform vid gölen. Detta område kan med fördel tillgänglighetsanpassas då en äldre bilväg löper i nord-sydlig riktning genom området. En bred spång med plattform vid Dalagölen kan också tillgänglighetsanpassas om behov och resurser finns.
- Furutorpsstigen uppe på rullstensåsen rustas upp och förlängs vid behov till hela åsens sträckning norrut i naturreseptatet.

- Rastplatser med eldstad anläggs och skyltas på lämpliga platser.
- Stigdragning och andra anläggningsarbeten samt underhåll av befintliga anläggningar sker med hela strövområdet i åtanke.

7. Jakt och fiske

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att utfodra vilt eller anlägga åtel inom reservatet. I övrigt inskränker inte naturreservatet rätten till jakt och fiske i området.

8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid till exempel storm, insektsangrepp eller översvämning gäller följande: död ved av lövträd och tall lämnas inom området. Eftersom det främsta syftet med naturreservatet inte är att skapa multnande ved av gran kan angrepp av insekter som riskerar att medföra betydande skada på grannfastighet åtgärdas genom borttransport, barkning eller motsvarande av gran.

9. Utmärkning

Reservatsgränsen ska märkas ut vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att det går att se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller fastighetsägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt.

10. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Tabell 4. Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Åtgärd	Prioritet 1-3
1a, 4	Avverka och transportera ut gran och lärk	1
1b-c, 3, 4	Röjning och gallring för att friställa lövträd och tall	2
1, 3, 4	Sälgar och andra vidkroniga träd friställs	2
Samtliga	Gran hålls efter regelbundet	2
2-5	Grävda diken och rensningar och rätningar av naturliga vattendrag återställs	3
1b	Grustäkt röjs fri och skrapas. Kan även genomförs på andra platser i området.	1
1, 3	Fräsning, röjning, bete av pors för att gynna klockgentiana	2
6	Uppdatering av informationsskyltar	1
6	Underhåll av befintliga friluftsanordningar	1
6	Anläggning av nya friluftsanordningar	2
Samtliga	Gränsmarkering	1

Prioritet: 1=Högst, 2=Hög, 3=Lägre

11. Förvaltning, tillsyn och uppföljning

Ljungby kommun är ansvarig för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan. Detta inkluderar dokumentation och uppföljning av utförda åtgärder. Länsstyrelsen har ansvar för den operativa tillsynen i naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken genom att övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med en uppföljningsplan för länets alla skyddade områden fastställd av Länsstyrelsen.

Uppföljning av utförda åtgärder och av bevarandemålen ligger till grund för en utvärdering av:

- om syftet med reservatet har uppnåtts,
- om bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

